

САРА МИЛИЋЕВИЋ¹
Универзитет у Новом Саду
Медицински факултет

ПРЕГЛЕДНИ ЧЛАНАК

UDK: 616.89-053.5:[316.66:82-3

BIBLID: 0353-7129, 28(2023)1, p.67-78

ПРИМЕНА СОЦИЈАЛНИХ ПРИЧА У РАДУ СА ДЕЦОМ СА ПОРЕМЕЋАЈЕМ ИЗ СПЕКТРА АУТИЗМА: КОМПАРАЦИЈА ПЕРЦЕПЦИЈЕ НАСТАВНИКА И РОДИТЕЉА

Резиме: Поремећаји из спектра аутизма (ПСА) представљају групу неуроразвојних поремећаја које карактерише дефицит у социјалној комуникацији и интеракцији, те присуство ограничених, репетитивних образаца понашања, интересовања или активности у раном развоју, а што негативно утиче на развој особе у свим доменама. Како дефицити у социјалној интеракцији значајно отежавају прилагођавање особа са ПСА окружењу, а социјалне вештине не могу спонтано научити, потребно је применити различите интервенције. Социјалне приче се препоручују у раду са особама са ПСА, мада се мора истаћи да су резултати истраживања о ефикасности ове интервенције опречни. Како наставници и родитељи имају значајну улогу у животу детета, а често на различит начин перципирају дететово понашање, написан је рад са циљем компарације искустава наставника и родитеља у примени социјалних прича код деце са ПСА. На основу анализе обухваћене литературе којој се приступило путем електронског претраживача Google Scholar, може се закључити да наставници и родитељи деле мишљење о позитивном ефекту социјалних прича у домену понашања и социјалних вештина деце са ПСА. Било би значајно да се у будућим истраживања са темом евалуације примене ове интервенције, осим објективних чинилаца који указују на промене у дететовом понашању, мишљења родитеља и наставника такође узму у обзир приликом евалуације, како би се стекао реалан увид у ефикасност ове интервенције, те да би се евентуално унапредио њен садржај и начин коришћења.

Кључне речи: поремећаји из спектра аутизма, социјалне приче, социјалне вештине, искуства наставника, искуства родитеља

Увод

Поремећаји из спектра аутизма (ПСА) су неуроразвојни поремећаји које карактеришу дефицити у социјалној комуникацији и интеракцији и присуство

¹ sara.milicevic@mf.uns.ac.rs

ограничених, репетитивних образаца понашања, интересовања или активности присутно у раном периоду развоја, а што надаље негативно утиче на друштвене, професионалне или друге животне домене (American Psychiatric Association, 2013, према Kodak & Bergmann, 2020). Истраживањем из 2019, утврђено је да једно од 59 деце има дијагнозу ПСА, а ови поремећаји четири пута чешће погађају децу мушког, него децу женског пола (Center for Disease Control and Prevention, 2019, према Kodak & Bergmann, 2020).

Иако се дефицити у социјалној комуникацији и интеракцији особа са ПСА у великој мери разликују по клиничкој презентацији, сматра се да су прагматични језички дефицити универзално присутни (Tager-Flushberg et al., 2005 према Moody & Laugeson, 2020). Прагматични језик, или друштвена употреба језика, обухвата вештине као што су покретање и одржавање теме разговора, смењивање саговорника током разговора, пружање адекватног нивоа информација, разумевање недуквалног језика и одговарајућа модулација комуникације према датом контексту (Volden & Phillips, 2010, према Moody & Laugeson, 2020). Социјални развој је такође одложен код деце са аутизмом јер реагују на емоције на атипичне начине у поређењу са вршњацима. Појединци са ПСА имају неутралнију реакцију на појаву узнемиреног лица одрасле особе од осталих особа (Davson et al., 2004, према Cigrand, 2012). Дефицити у социјалној интеракцији значајно ометају прилагођавање појединаца са ПСА - без обзира на когнитивне способности, закључено је да деца са овим поремећајима имају мање пријатеља и да су мање активно ангажовани у својим друштвеним окружењима у односу на вршњаке типичне популације (Тахери et al., 2016; Kasari et al., 2011, према Moody & Laugeson, 2020), док више од половине младих одраслих особа са ПСА не извештава о блиским пријатељствима (Orsmond et al., 2004; Eaves & Ho, 2008, према Moody & Laugeson, 2020) ни романтичним односима. (Stokes & Kaur, 2005, према Moody & Laugeson, 2020). Изван релацијских исхода, дефицити друштвених вештина су повезани са лошим академским успехом (Hsiao et al., 2013, према Moody & Laugeson, 2020) и лошим резултатима запошљавања код појединаца са ПСА (Chen et al., 2015; Chiang et al., 2013, према Moody & Laugeson, 2020). Штавише, утврђено је да су ове потешкоће у позитивној корелацији са стопом проблема менталног здравља код особа са ПСА (Mayes et al., 2011; Ratcliff et al., 2015, према Moody & Laugeson, 2020). Без обзира на постојеће потешкоће у домену социјалних вештина, појединци са поремећајем из спектра аутизма често осећају социјалну мотивацију (Frolli et al., 2019, према Frolli et al., 2022), међутим, како се код особа са ПСА социјалне вештине не развијају спонтано, потребно их је њима научити (Marušić Dalić, 2023).

Социјалне приче представљају једну од многих интервенција које се препоручују у раду са особама са аутизмом, а које доприносе унапређењу њихових социјалних вештина (Adams et al., 2004; Bledsoe et al., 2003; Burke et al., 2004; Kuoch & Mirenda 2003, према Ђорђевић и Глумбић, 2022). Ове приче особама са ПСА пружају важне информације о друштвеним ситуацијама, помажу им

да разумеју интерперсоналне односе у одређеним околностима, као и разлоге за одређене реакције и, на крају, дају препоруку за адекватно понашање. Не постоје универзалне социјалне приче, већ се оне израђују за сваког појединца, односно за одређено понашање (Ђорђевић и Глумбић, 2022). Стратегија социјалне приче представљена је 1993. од стране ауторке Керол Греј (Hutchins, 2012, према Lešković, 2016). Свака социјална прича је осмишљена да научи децу са аутизмом како да управљају сопственим понашањем током дате друштвене ситуације описујући где ће се активност одвијати, када ће се то догодити, шта ће се десити, ко учествује и зашто дете треба да се понаша на одређени начин (Gray, 1998, према Scattone et al., 2002). Приче се израђују комбиновањем различитих типова реченица – дескриптивних, перспективних, императивних, контролних, афирмативних, парцијалних и кооперативних. Дескриптивне реченице дају информације о томе шта људи раде у неким друштвеним ситуацијама, зашто то раде, где се такве ситуације одвијају итд. Опис мисли и осећања других особа обезбеђују перспективне реченице. Императивне или директивне дају предлог понашања у одређеној ситуацији, док контролне реченице помажу особи да боље запамти причу. Реченице које истичу значај претходно наведеног текста зову се афирмативне. Кооперативне указују на то како неке друге особе могу помоћи особи са аутизмом да оствари свој циљ, а парцијалне реченице су непотпуне и захтевају од особе да их допуни (Gray, 2000, према Ђорђевић и Глумбић, 2022). Подаци прикупљени у оквиру националног пројекта који је покренуо Национални центар за аутизам (National Autism Center, 2015, према Lešković, 2016), показали су да постоји задовољавајући квалитет, квантитет и доследност у научној утемељености како би се са сигурношћу закључило да интервенција даје корисне резултате за неке појединце са поремећајем из спектра аутизма, те се сматрају научно утемељеним интервенцијама (Hutchins, 2012, према Lešković, 2016). Ипак, у систематском прегледу који су спровели Ки и сарадници (Qi et al., 2018, према Aldabas, 2019), само седам од двадесет и две студије су пружиле умерено чврсте или чврсте доказе да су социјалне приче ефикасне у примени са ученицима са ПСА.

Опречни резултати истраживања о ефикасности примене социјалних прича подстичу потребу за даљим истраживањима на тему успешности примене ове стратегије. У великој студији која пореди погледе родитеља и наставника на ПСА (Dillenburger et al., 2010, према Cigrand), аутори су открили да наставници имају другачије ставове од родитеља о понашању свог детета. Како наставници и родитељи на другачији начин тумаче понашање детета, тако се може претпоставити и да је њихова евалуација промена понашања након коришћења различитих интервенција прилагођених деци са ПСА. Стога, реална слика о ефикасности примене ове врсте интервенција може се значајно употпунити на основу компарације мишљења родитеља и наставника.

Циљ рада

Циљ рада је да се на основу анализе доступне релевантне литературе упореде ставови и искуства наставника и који су применили стратегију социјалних прича у раду са ученицима са ПСА и родитеља деце у чијој рехабилитацији и подучавању се користи ова стратегија. Компарација перцепција ове две групе представља неопходан додатак за закључивање о успешности употребе социјалних прича у раду са особама са ПСА.

Метод

Извршена је анализа доступне литературе релевантне за одабрану тему. Литератури је приступљено путем електронске базе података Google Scholar. Коришћене су и листе референци из радова који су пронађени на основу претходне претраге по кључним речима: перцепција наставника, перцепција родитеља, социјалне приче, поремећаји из спектра аутизма, на српском и енглеском језику. Анализом су обухваћени само радови објављени у периоду од 2000. до 2023. године. Једна од субтема тих радова морала је бити успешност коришћења социјалних прича у раду са особама са ПСА, или перцепција наставника и родитеља о коришћењу ове стратегије.

Преглед радова

Преглед досадашњих истраживања на тему ефикасности примене социјалних прича у раду са децом са ПСА

Керол Греј никада није емпиријски доказала вредност социјалних прича, већ је прво истраживање које је емпиријски доказало ову врсту интервенције истраживање Свагарта и сарадника (Swaggart et al., 1995; Scattone, Tingstrom & Wilczynski, 2006, према Velišer-Braško i Svilar, 2019), при ком су аутори девојчицу са ПСА успели да науче прихватљивом начину поздрављања, те успешно подучили два дечака са ПСА како да деле.

Ефекти социјалних прича у истраживању Хартлинг и сарадника (Hartling et al., 2010, према Velišer-Braško i Svilar, 2019) потврдили су краткорочна побољшања у социјалном понашању код ученика школског узраста са ПСА, што потврђује и чињеница да се из систематског прегледа контролисаних испитивања спроведеног од стране Каркханеха и сарадника (Karkhanek et al., 2010) може извести идентичан закључак.

Али и Фредериксон (Ali & Frederickson, 2006) објавили су преглед радова са темом ефикасности социјалних прича објављених између 1994. и 2004. године, при чему су се посветили истицању ограничења и јаким страна ових радова.

Утврђено је да, упркос разним лимитацијама која су имали радови који су узети у обзир при прегледу Алија и Фредериксона и мањи подскуп који су прегледали Сансоти и сарадници (Sansoti et al., 2004), сви указују на позитиван потенцијал социјалних прича у раду са особама са ПСА.

У истраживању које су спровели Ђорђевић и Глумбић (2022), приказана је процентуална заступљеност одговора студената Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду који су у периоду од једног семестра спроводили стратегију социјалних прича ради побољшања одређених социјалних вештина особа са високофункционалним аутизмом на питања из Упитника за мерење социјалне валидности (Wright, 2007, према Ђорђевић и Глумбић, 2022). На основу приказаних резултата могло се приметити да су студентска искуства са овом интервенцијом у највећој мери позитивна. Скоро сви студенти су се у потпуности сложили да су социјалне приче прихватљиве у раду са младим особама са високофункционалним аутизмом, да би волели ову интервенцију да користе у будућности, као и да би је препоручили другима. Већина студената сматра да су социјалне приче биле једноставне за примену. Ови налази су у складу са резултатима других истраживача (Chan et al., 2011; Croizer & Tincani, 2007; Iskander & Rosales, 2013, према Ђорђевић и Глумбић, 2022).

Кокина и Керн (Kokina & Kern, 2010, према Velišer-Braško i Sviar, 2019) спровели су метаанализу истраживања са фокусом на испитивању ефекта употребе социјалних прича, те значаја варијабли попут карактеристика интервенције и карактеристика испитаника које утичу на резултате употребе ове стратегије. Резултати метаанализе показали су да, иако се социјалне приче могу применити за различита понашања, два главна циља интервенција јесу била побољшање социјалних вештина и умањење неприкладног понашања, те да су, иако ограничени, тада доступни докази сугерисали велику ефикасност социјалних прича. У овој метаанализи, ипак, наводи се да статистички резултати јесу имали нижи скор у односу на минимум којим се може претпостављати да је интервенција ефективна (Scruggs & Mastropieri 1998, према Kokina & Kern, 2010).

У студији Рејнаута и Картера (Reynhout & Carter, 2009), социјална прича није имала никакав утицај на промену понашања и способности девојчице са аутизмом, интелектуалном ометеношћу и потешкоћама у говору и језику. Аутори сматрају да је могуће да постоји одређен број истраживања са сличним резултатима, мада нису објављена због пристрасности објављивања, односно тенденције да се студије са значајно позитивним исходима вероватније објављују него чланци који подржавају нулту хипотезу, без обзира на карактеристике истраживања (Carlson et al., 1996; Cleari & Casella, 1997; Phillips, 2004; Puza, 2000, према Reynhout & Carter, 2009).

Перцепција родитеља о ефикасности примене социјалних прича у раду са особама са ПСА

Родитељи, односно старатељи деце су на јединственом положају за пружање увида у дететове бихејвиоралне и комуникативне изазове кроз разне ситуације и контексте, а такође су и значајни сарадници у развоју и процени интервенција (Prelock & Hutchins, 2008, према Hutchins & Prelock, 2012). Укључивање родитеља/старатеља као информатора и тумача понашања деце одражава растуће признање да они нису само стручњаци за своју децу, већ и поуздани и непроцењиви извори информација (Crais, 1993, према Hutchins & Prelock, 2012).

У истраживању Адамса и сарадника (Adams et al., 2004), родитељи детета са којим је била примењена стратегија социјалне приче, изјавили су да је пре коришћења социјалних прича обављање домаћих задатака представљало изазов и фрустрацију, како за дете, тако и за родитеље. Сложили су се да је након коришћења стратегије, дете научило да на адекватан начин затражи помоћ при обављању домаћег задатка, што је смањило учесталост фрустрирајућег понашања. Родитељи су приметили да су научили који је начин комуникације ефективнији са дететом у критичним ситуацијама, те да је имплементација стратегије социјалне приче позитивно утицала на породицу у целини.

У студији коју су спровели Дод и сарадници (Dodd, 2007), са циљем имплементирања социјалне приче ради побољшања социјалне вештине (праћење упутстава) једног, те побољшања просоцијалне вештине (давања комплимената) другог детета. Оба детета су дијагностификована са ПСА. На крају истраживања, једна мајка је као позитивну последицу студије сазнала више о социјалним причама, док је друга навела да је позитивна последица могућност да се њен син фокусира на одређену вештину пре саме активности. Такође, допало јој се што може да искористи постојећу ситуацију за генерални рад на социјалним вештинама. Иако нити једна мајка није била сигурна у побољшање социјалних и просоцијалних вештина своје деце, изјавиле су да планирају да наставе са коришћењем социјалних прича, те да ће саме правити нове при новим критичним ситуацијама. Генерално, реакција мајки и деце на коришћење социјалних прича била је позитивна.

Резултати Циграндове студије (Cigrand, 2012) спроведене испитивањем ефекта комбиноване стратегије видео-моделинга и социјалних прича у раду са шесторо деце са ПСА школског узраста, указали су на то да су сви родитељи који су се изјаснили имали позитивно мишљење о коришћењу социјалних прича и стратегије видео-моделинга. Један од родитеља је навео да социјалне приче користи пред догађаје попут одлазака на венчања, сматрајући да приказивањем видео снимака и/или читањем социјалних прича које описују предстојеће догађаје, интервенција може да “припреми” његово дете за нову ситуацију. Једна од мајки навела је да су и видео-моделинг и социјалне приче сјајан “алат” за учење за децу, додајући да је кључна компонента визуелног подстицаја за њено дете. Оно

има прилико да види правилан начин како нешто треба урадити, те је његов ум способнији да схвати концепте којима је подучаван.

У студији спроведеној на територији Турске (Acar et al., 2016), спроведене су интервенције социјалних прича и видео-моделинга од стране мајки троје деце са поремећајем из спектра аутизма. За једно од деце намењена је била социјална прича са темом пружања помоћи другима, за друго социјална прича са темом питања за дозволу како би дошло до одређених објеката, говорећи “Могу ли добити...”, у приликама када жели да добије приступ објектима који припадају другима, док је за треће дете била намењена прича са темом представљања (име, презиме, године, име школе...) особама које не познају њега, али познају његове родитеље. Мишљења мајки о интервенцијама су веома позитивна - навеле су да им није било тешко да науче да спроводе интервенције, да није одузело превише времена нити новца, те да је имплементација интервенција утицало позитивно на њихове свакодневне животе. Такође, све три су навеле да су интервенције имале позитиван утицај на њихов однос са децом, те да се сада боље међусобно разумеју. Мајке су навеле да су интервенције позитивно утицале на социјални живот деце, те су наводиле како су деца научила да се самостално представе, без претходне сугестије и охрабривања прилазе вршњацима, што су позитивне промене у односу на понашања пре интервенције. Све мајке су навеле да су научене вештине генерализоване.

Перцепција наставника о ефикасности примене социјалних прича у раду са особама са ПСА

У школском окружењу, наставници се сусрећу са великим бројем потешкоћа приликом едукације ученика са ПСА, најчешће због дефицита у социјалним вештинама који су присутни код ове популације (Boutot, 2010; Eman & Farrell, 2010; Parson's & Lewis, 2009; Sandt, 2008, према Cavanaugh, 2012). С обзиром на чињеницу да наставници имају највећу одговорност у контексту едукације ових ученика, то може довести до тензије која негативно утиче на њихов однос. Сматра се да социјалне приче могу бити од изузетног значаја како би наставници на адекватан начин пружили квалитетну едукацију ученицима са ПСА (Cavanaugh, 2012).

Цигранд (2012) закључује да су мишљења наставника о ефикасности употребе социјалних прича подељена, те да то може бити резултат недовољне едукације о овој интервенцији. Наставници који су поседовали одређени фонд знања, као и искуство у примени социјалних прича, сматрали су их корисним и учинковитим због тога што су ученици могли да се „повежу са причама“ као и да сагледају различите ситуације из туђе перспективе. Међутим, наставници који нису имали адекватна знања о примени социјалних прича, одлучили су да не коментаришу њихову ефикасност. Испитујући перцепцију наставника о ко-

ришћењу социјалних прича у подучавању ученика са ПСА, Каванау (Cavanaugh, 2012) закључује да постоји велико интересовање наставника за додатну обуку о примени наведене интервенције. Наводи се да наставници сматрају да социјалне приче имају позитиван ефекат како на ученике са ПСА, тако и на наставнике. Код ученика се запажа смањено ометајуће понашање, док се код наставника може уочити нижи степен анксиозности. Упркос томе, наставници сматрају да им недостаје адекватна обука како би ефикасно имплементирали овај вид интервенције у свој систем рада. Смит (Smith, 2001 према Lešković, 2016) описао је прву групну студију која је подразумевала тренинг учитеља за примену социјалних прича. Субјективна учитељска евалуација успешности интервенције открила је да су готове све приче оцењене изнад просека. Ипак, у овој студији је пронађено мноштво методолошких слабости, те се резултати морају представљати с изразитом опрезношћу (Hutchins, 2012, према Lešković, 2016).

Рејноут и Картер (Reynhout & Carter, 2009) истичу да наставници препознају социјалне приче као значајне и корисне у едукацији ученика са ПСА у школском окружењу. Сви наставници који су учествовали у истраживању су изјавили да користе социјалне приче у учионици, док скоро једна трећина користи социјалне приче и у другим окружењима. Такође, истичу да су социјалне приче ефикасне у усвајању нових вештина и редуковању широког спектра понашања, што укључује подучавање социјалних вештина, смањење неприкладног понашања, као и увођење промена, односно нових рутина. Већина наставника обухваћена истраживањем се слаже да су социјалне приче прихватљива и ефикасна интервенција која је прикладна за широк спектар деце, понашања и вештина, те да се лако може применити у различитим социјалним контекстима. Насупрот томе, мањина наставника тврди да социјалне приче резултирају генерализованом променом као и да је промена понашања конзистентна, односно да се понашања одржавају након што се прекине са интервенцијом.

У студији која је испитивала ставове наставника из Саудијске Арабије о примени социјалних прича у подучавању ученика са ПСА, утврђено је да наставници разумеју концепт, као и да увиђају значај и практичност ове интервенције. Они препознају ове приче као кратке, лако разумљиве приче које помажу ученицима са ПСА да унапреде своје вештине и боље разумеју социјалне релације. Такође, истичу да креирање социјалних прича за сваког ученика појединачно одузима доста времена, те су најчешће користили већ постојеће социјалне приче које се могу пронаћи у библиотеци или књижари. Као најчешћи вид презентовања социјалних прича, истичу се Power Point презентације, као и видео и аудио материјали. Као баријере за коришћење ове интервенције наводе се ресурси којима школа располаже, као и културолошке разлике (Alotaibi et al., 2016).

У Циграндовој студији (2012) наставница описује дечака са ПСА који је љубазан, промишљен и увек покушава да угоди другима, али има и „драматичну“, импулсивну страну. Управо због тога, она верује да социјалне приче могу бити ефикасне код овог ученика. Наставница тврди да је ученик уживао у писању

социјалних прича користећи формат стрипа, али је, такође, уочила и побољшање у његовој способности да размисли пре него што донесе одлуку. Дечак је могао да пева у хору као и да учествује у ваннаставним активностима, а у припреми за исте коришћене су социјалне приче. Након завршетка интервенције приметила је да и даље има потешкоћа у слагању са вршњацима, па је препоручила да се настави са употребом социјалних прича.

Закључак

На основу анализе радова обухваћених прегледом, може се закључити да, иако се социјалне приче нуде као сврсисходна интервенција са значајним резултатима у социјалном понашању деце, перзистирају опречни резултати о ефикасности ове интервенције.

Ипак, мишљења родитеља и наставника о самој интервенцији и променама које су остварене на пољу понашања и способности детета, већином јесу позитивна и значајно се не разликују. Неки од родитеља наводили су да се, након примене интервенције, степен међусобног разумевања са дететом побољшао, те да одређене ситуације које су раније представљале извор фрустрације, то сада више нису. Слично, наставници су наводили да им је степен анксиозности при раду са ученицима са ПСА нижи након спознаје интервенције социјалних прича. Разлика у перцепцији неких наставника и родитеља подразумева чињеницу да родитељи сматрају да се понашања генерализују након употребе социјалних прича, док наставници сматрају да су промене у понашању само краткорочне. Наставници који нису информисани о социјалним причама нису коментарисали ефективност, док су неки родитељи изјавили и да нису сигурни да су се њихова деца побољшала у домену социјалних и просоцијалних понашања.

Будућа истраживања на ову тему, осим опсежних информација о клиничкој слици детета и њеном испољавању, интервенцији, те, објективних чинилаца успешности интервенције, треба да садрже и податке које су дали и родитељи и наставници о искуству спровођења интервенције и перципираној промени понашања детета у циљним доменама, како би се утврдио значај социјалних прича за децу са ПСА, те евентуално побољшао квалитет садржаја и начина самог спровођења интервенције.

Литература

- Ђорђевић, М. и Глумбић, Н. (2022). Израда и примена социјалних прича у раду с младим особама с високофункционалним аутизмом из перспективе студената. *Узданица*, 19(1), 373-393. <https://doi.org/10.46793/Uzdanica19.1.373DJ>
- Acar, C., Tekin-Iftar, E., & Yikmis, A. (2016). Effects of Mother-Delivered Social Stories and Video Modeling in Teaching Social Skills to Children With Autism

- Spectrum Disorders. *The Journal of Special Education*, 50(4), 215-226. <https://doi.org/10.1177/0022466916649164>
- Adams, L., Gouvousis, A., VanLue, M., & Waldron, C. (2004). Social story intervention: Improving communication skills in a child with an autism spectrum disorder. *Focus on Autism and Other Developmental Disabilities*, 19(2), 87-94. <https://doi.org/10.1177/10883576040190020301>
- Aldabas, R. (2019). Effectiveness of social stories for children with autism: A comprehensive review. *Technology and Disability*, 31(1-2), 1-13. <https://doi.org/10.3233/tad-180218>
- Ali, S., & Frederickson, N. (2006). Investigating the Evidence Base of Social Stories. *Educational Psychology in Practice*, 22(4), 355-377. <https://doi.org/10.1080/02667360600999500>
- Alotaibi, F., Dimitriadi, Y. and Kemp, A. E. (2016) Perceptions of teachers using social stories for children with autism at special schools in Saudi Arabia. *Journal of Education and Practice*, 7(11), 85-97. <https://doi.org/10.52839/0111-000-077-005>
- Cavanaugh, C. M. (2012). *Teachers perceptions of interventions for children with autism in a school setting* [Doctoral dissertation, State University of New York]. [https://soar.suny.edu/bitstream/handle/20.500.12648/4674/edc_theses/122/fulltext%20\(1\).pdf?sequence=1](https://soar.suny.edu/bitstream/handle/20.500.12648/4674/edc_theses/122/fulltext%20(1).pdf?sequence=1)
- Cigrand, D. L. (2011). *School Counselors' Use of the Combination Social Stories™ and Video Modeling Intervention for Social Skills Development of Students Diagnosed with Autism Spectrum Disorders: A Qualitative Criticism of the Perceptions of Multidisciplinary Team Members* [Doctoral Dissertation, The University of Iowa]. <https://www.proquest.com/openview/00ba0f709e8fc35cfc2e2b4d81a6b2a3/1?pq-origsite=gscholar&cbl=18750>
- Dodd, S., Hupp, S. D. A., Jewell, J. D., & Krohn, E. (2007). Using Parents and Siblings during a Social Story Intervention for Two Children Diagnosed with PDD-NOS. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, 20(3), 217-229. <https://doi.org/10.1007/s10882-007-9090-4>
- Frolli, A., Savarese, G., Di Carmine, F., Bosco, A., Saviano, E., Rega, A., Carotenuto, M., & Ricci, M. C. (2022). Children on the Autism Spectrum and the Use of Virtual Reality for Supporting Social Skills. *Children (Basel, Switzerland)*, 9(2), 181. <https://doi.org/10.3390/children9020181>
- Hutchins, T. L., & Prelock, P. A. (2012). The social validity of Social Stories™ for supporting the behavioural and communicative functioning of children with autism spectrum disorder. *International Journal of Speech-Language Pathology*, 15(4), 383-395. <https://doi.org/10.3109/17549507.2012.743174>
- Kodak, T., & Bergmann, S. (2020). Autism Spectrum Disorder. *Pediatric Clinics of North America*. <https://doi.org/10.1016/j.pcl.2020.02.007>
- Kokina, A., & Kern, L. (2010). Social Story interventions for students with autism spectrum disorders: a meta-analysis. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 40(7), 812-826. <https://doi.org/10.1007/s10803-009-0931-0>

- Lešković, K. (2016). *Socijalne priče kod poremećaja iz spektra autizma* [Master rad, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet]. Repozitorijum Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. <https://repozitorij.erf.unizg.hr/islandora/object/erf%3A50/datastream/PDF/view>
- Marušić Dalić, S. (2023). Razvoj socijalnih vještina kod djece s autizmom. *Varaždinski učitelj: digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje*, 6(11), 648-654. <https://hrcak.srce.hr/file/420929>
- Moody, C. T., & Laugeson, E. A. (2020). Social Skills Training in Autism Spectrum Disorder Across the Lifespan. *Child and adolescent psychiatric clinics of North America*, 29(2), 359-371. <https://doi.org/10.1016/j.chc.2019.11.001>
- Reynhout, G., & Carter, M. (2008). A Pilot Study to Determine the Efficacy of a Social Story™ Intervention for a Child with Autistic Disorder, Intellectual Disability and Limited Language Skills. *Australasian Journal of Special Education*, 32(2), 161-175. <https://doi.org/10.1080/10300110802047210>
- Reynhout, G., & Carter, M. (2009). The use of Social Stories by teachers and their perceived efficacy. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 3(1), 232-251. <https://doi.org/10.1016/j.rasd.2008.06.003>
- Sansoti, F. J., Powell-Smith, K. A., & Kincaid, D. (2004). A research synthesis of social story interventions for children with autism spectrum disorders. *Focus on Autism and Other Development Disabilities*, 19(4), 194-204. <https://doi.org/10.1177/10883576040190040101>
- Scattone, D., Wilczynski, S. M., Edwards, R. P., & Rabian, B. (2002). Decreasing disruptive behaviors of children with autism using social stories. *Journal of Autism and Developmental Disorders*, 32(6), 535-543. <https://doi.org/10.1023/a:1021250813367>
- Velišek-Braško, O. i Svilar, M. (2019). Socijalne priče kao metodički pristup u inkluziji dece iz spektra autizma. *Krugovi detinjstva*, 7(1), 36-52. https://www.vaspitacns.edu.rs/obavestenja/KRUGOVI%201_2019_naslovna.pdf
-

APPLICATION OF SOCIAL STORIES IN WORKING WITH CHILDREN WITH AUTISM SPECTRUM DISORDER: COMPARISON OF THE PERCEPTIONS OF TEACHERS AND PARENTS

Summary: Autism spectrum disorders (ASDs) represent a group of neurodevelopmental disorders characterized by deficits in social communication and interaction, and the presence of limited, repetitive patterns of behavior, interests or activities in early development, which negatively affects a person's development in all domains. As deficits in social interaction significantly complicate the adaptation of persons with PSA to the environment, and social skills cannot be learned spontaneously, it is necessary to apply different interventions. Social stories are recommended in working with people with PSA, although it must be pointed out that the results of research on the effectiveness of this intervention are conflicting. As teachers and parents play a significant role in a child's life, and often perceive the child's behavior in different ways, the paper was written with the aim of comparing the experiences of teachers and parents in the application of social stories in children with PsA. Based on the analysis of the included literature, which was accessed through the Google

Scholar electronic search engine, it can be concluded that teachers and parents share opinions about the positive effect of social stories in the domain of behavior and social skills of children with PSA. It would be significant if, in future research on the topic of evaluating the application of this intervention, apart from objective factors that indicate changes in the child's behavior, the opinions of parents and teachers are also taken into account during the evaluation, in order to gain a realistic insight into the effectiveness of this intervention, and that its content and method of use would eventually be improved.

Keywords: autism spectrum disorders, social stories, social skills, teachers' experiences, parents' experiences